ՓՈՍՏԱ

ՕՐԵԳՐՔԸ

ԹԻՒ 43 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1867 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 24

Ամեն օր կհրատարակի : — Հատը առ այժմ 20 փարայ է։—Մայրաքաղաքին մէջ բաժանորդ ըլլալ ուզողը՝ 40 ղրշ. պիտի վճարէ 100 թուոց համար . իսկ գաւառաց մէջ՝ 45 ղրշ. գարձեալ 100 թուոց համար , Թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : — Յանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար : — Լրագրիս վերաբերեալ նամակ և ուրիշ օրէնք գրութիւն պէտք է ուղղել առ Ցնօրէնն ի Կոստանդնուպոլիս Մահմուտ փաշա Գաշըգճի խան վերի յարկը Թիւ 9 .

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաքիս տաճկերէն Խմամպօլ լրագրոյն երէկուան թուոյն մէջ հետեւեալ նամակը :

"Երկէք ժամու մը չափ հեռի Մաջօլէ գիւղաքաղաքը և Կապա բլուրէն տեղը բազմաթիւ ապստամբք իջնելով , դէպ ձեալ ասկէց մէկ ու կէս ժամ հեռի գտնուող ամուր բերդի մը տիրել ուզեր են , բայց լսուելով՝ չուտով բանական զօրք ղկուեր է : Ապստամբք կայսերական զօրաց հասնելը տեսնելով , փախեր են Ազէֆ գիւղաքաղաքին մէջ պտնուած տուներն ու ձիթհնձիներն այրելով : Մաջօլէի դուրսը 80 տարեկան մարդ մը սպաննելէն զատ ուրիշ չարիք ալ պիտի գործեն եղեր , բայց խոյս տուեր են նկատելով որ չպիտի կըրնան դէմ կենալ վրանին եկող կայսերական զօրաց ու զապթիյէներուն : Ազէֆ և ուրիշ գիւղօրէից հնազանդ հաստատուելնին , ապստամբաց կողմանէ եղած նեղումներուն պատճառաւ , Էմմօլի մօտ պաղչէլիք բուսած տեղը գաղթեր և կառավարութեան կողմանէ ամէն գիւրութիւն վայելելով Չոն հաստատուեր են : փայտ կոտրելու գացող երկու մարդոց վրայ խումբ մը ապստամբք յարձակելով բանական չարչարեր և մէկը թերեւ կերպով վեր առեր են :

Արկին կրկին ծանուցուածին համաձայն , ապստամբք երկու մասի բաժնուած են . մէկ մասը զղջալու կհաւանի , իսկ միւս մասը ապստամբութիւնը շարունակելու հակամէտ է : Բայց քանայոյս եմ որ այս վերջին մասին կամքն ու փափաքը չպահկի : Ես՝ միշտ երթալու հակառակ երկու մասուց մէջ վէճն անպակաս է : Պատօրէն գիւղաքաղաքին քահանայն ապստամբաց կողմանէ ապաւներ է , ապստամբաց զղջման խրատ տալուն համար : Այս դէպքին վրայ՝ քահանային կուսակիցները միւս կողմի մարդոց հետ բանական վէճ ու կռիւ ըրեր են :

Ապստամբաց մեծ ժողովը Էմմօլէն չորս ժամ անդին Խմամպօլ գիւղաքաղաքին մէջն է : Ոնդ շատ բանակցութիւններ ըրեր են : Ինչ բանի համար ըլլալն ու ինչ վախճան ունենալը տակաւին , առաջիկայ շաբաթս կիմացուցնեմ" :

—Պէրաթի կուսակալութենէ անուանեցաւ Ուշտենայի նախկին գայմագամ Ակիմ փաշան :

—Լոփրնէզի կուսակալութեան պաշտօնական լրագրին հրատարակիչ սկսաւ , Լոփրնէզ անուամբ և տաճկի լոյն ու պուլղար լեզուներով :

ԱՐՑԱԳԻՆ

Իտալիոյ կառավարութիւնը օտար տէրութեանց քով գոնուած բոլոր ներկայացուցիչներուն մէկ մէկ ծանուցագիր ղրկելով, իմացուցեր է թէ՝ իտալական զօրաց Հռոմ մտնելը Պաղդիոյ միջամտութենէն յառաջ եկած է. և թէ՝ կ՚ուսացուի որ Հռոմայ խնդիրը պիտի լուծուի իտալացւոց ազգային բաղձանաց և Պապին ինքնօրինութեան համաձայն:

—Պաղդիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայն յայտագրով մը մեղադրեր է իտալական զօրաց Հռոմ մտնելը:

—Լեստրիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայն շրջաբերականով մը բոլոր աստրիական դեսպաններուն ծանուցեր է թէ՝ Պաղդիա և Լեստրիա համաձայն են քաղաքական բոլոր խնդրոց մէջ:

—Կըսուի թէ Բրուսիոյ կառավարութեան կողմանէ Պ. Պիզմարդ Պաղդիոյ յայտներ է թէ Բրուսիա չպիտի կրնայ անտարբեր կենալ եթէ եւրոպական հաւասարակշռութիւնը և իտալական անկախութիւնը վտանգի մէջ տեսնուի:

—Ինչպէս գաղղիական, նոյնպէս և իտալական զօրքը Հռոմ մներ են Ղիալտինի զօրապետին հրամանատարութեամբ, և հասարակութեան կողմանէ մեծ գոհութեամբ ընդունուեր են: — Հռոմայեցիք առժամանակեայ իշխանութիւն մը կազմեր են, անկախ իտալական կառավարութենէն:

—Պաղդիոյ կողմանէ Իտալիոյ ղրկուած վերջին ծանուցագիրը Իտալիայէն կպահանջէ հղեր՝ Ս. Ըրգելլ Հռոմայ երկրին վրայ յարձակող կամաւորաց արշաւանքը: Ր. Յրուել կամաւոր ժողվելու համար բացուած մանաժողովները: Իտալացւոց յայտարարութեամբ մը պատուիրել որ սկսած 15ի դաշնագրութիւնը յարգեն: — Սակայն տեսնելով որ Իտալիա չպիտի կրնայ կատարել այս պահանջմունքն, ստիպուեր է զօրք ղրկել Հռոմ: Պաղդիոյ կառավարութիւնը, Հռոմայ աշխարհական իշխանութիւնը պաշտպանելէն աւելի, այսպէս գոնէ այս խնդրոյն մէջ իր ազդեցութեան արատ չբերելու կ՚ընայ: Այս իսկ է Նաբոլէոն կայսեր դիտաւորութիւնը, և վերջերս իր նախագահութեամբն եղած պաշտօնէից ժողովներուն մէջ իր այս նպատակը մէջ բերեր է:

Նաբոլէոն կայսրը չուզեր և գաղղիական ազդեցութեան անպատուութիւն կրհամարի Կարիպալտիի ալ զինուիլ ընելը: Պաղդիոյ ազդեցութիւնը քիչ նուազութիւն չբերին Մեքսիկայի խնդիրն ու զբաղդ Մաքսիմիլիանոսի ցաւալի վախճանը, և հաստատի ապստամբութեան առեն Հռոմոյ կառավարութեան ուղղեալ գաղղիական ծանուցագրին ի պատասխանի Կորչաքօֆ իշխանին գիրը, և Վերմանիոյ խընդրոց մէջ ճարտարամիտ Պիզմարդի կողմանէ Պաղդիոյ ուղղուած մերժողական գրերն ու հնդկական խօսքերը: Նաբոլէոն, այս ամենուն վրայ, ահա կ՚ընայ գոնէ որ Հռոմայ խնդրոյն մէջ գաղղիական մեծանձնութիւնը չվերաւորի, բայց առ այժմ չգիտցուիր թէ պիտի յաջողի՞:

Պ. Լաւալէթ՝ որ Նաբոլէոն կայսեր գաղտիարակից հանուելով հրաժարական պիտի տար, վերջապէս համոզուելով Նաբոլէոնի դիտաւորութենանց, հաստատուեր է իր պաշտօնին մէջ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մեր հրէկուան խոստման համեմատ, ահա այսօր տեղեկութիւն կ՚ընծայենք ազգային հրեսիսխանաց մէջ ստորագրուած բողոքագրոյն վրայ: Նախ՝ կ՚ըսէ՝ թէ ուրբաթ աւուր ժողովոյն մեծագոյն մասն չուենալուն համար (հաքէն իմացանք այն օ-

րը մեծագոյն մասն ընդգրկելը) · երկրորդ՝ խոռոչն ժողովոյ առաջարկութեանց դրամ և բաւական պարագաներով մատուցուած ընդլայնուն համար · երրորդ՝ մեծագոյն մասն չունեցող գումարման մը մէջ կարեւոր խնդրոց վերաբերեալ քուէարկութիւն ընդլայնուն համար · չորրորդ՝ Ամմանադրութեան չեզած առնելը ընդհանրական անօրինութեանց ձեռնարկուելուն համար, յայտնելով թէ այսպէս հաստատութիւնը կրնայ կասկածիլ որ Ամմանադրութիւնը երբեք չպիտի գործէ :

Ընդհատիկ այս է եղեր բողոքարկութեան բովանդակութիւնը, որ՝ Ս. Պատրիարքը Հօր իբրև երդուեալ Նախագահի Ընդհանուր ժողովոյ, խորին ուշադրութեան արժանի է : Ոչոք մը՝ որ երեսփոխանը կմատուցանէն, և խիստ արդար է : Ըլլալիսի բողոք մը, չէթէ բազմաթիւ երեսփոխանաց՝ այլ եթէ միայն մէկ երեսփոխանի մը կողմանէ տեղի ունենայ, լսելի է, ըստ որում արդարութեան և հաստատուն ձայնին վրայ հիմնուած է :

Ոչոք Ազգը կփափաքի որ օրինաւոր ընդհանուր ժողով մը հաստատուի և արդար բանակում մը ու հաւաքման դիւրին եղանակ մ'ըլլայ : Ոչոր Ազգը կցանկայ որ կղերն ազնուանայ և Առաջնորդաց վիճակը լաւանայ : բայց այս ամենէն յառաջ իւր Ամմանադրութիւնը կպահանջէ իւր երեսփոխաններէն : Երդ՝ Խառն ժողովը եթէ կուզէ Ազգին խիստ հաճելի ծառայութիւն մ'ընել, կպարտաւորի ամեն բանէ յառաջ Ամմանադրութիւնը բերել Ազգին : — Ըլլ անհրաժեշտ պարտաւորութիւնն ունի ամեն. Ս. Պատրիարքն Հայրն ալ : Ուստի կյուսանք որ՝ Նորին բարձր Սրբազնութիւնը, այս բարձր ձայներուն վրայ, այս շաբթու Բ. Դասը փութալով կայսերական բարեխնամ կառավարութենէն թախանձանօք կխնդրէ Ազգային Ամմանադրութիւնը, յիշելով խիստ ուշացած ըլլալն և Ազգին ամենայն անհամբերութեամբ սպասելը :

— Րուսիոյ — Հարի Թագաւորական խորհրդոյն վրայ գանգատներ կլսուին : Գիւղին դպրոցին խնամ չտանիր, գիւղացի ազգայինները կանպատուէ և գինեմոլ ու անբարոյական հեհեա մէ Թաղին մէջ կզոռ ծածէ եղեր, առանց ոնկն դնելու ամեն ազգարարութեանց :

Կաղաչենք ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, որ գիւղին մէջ խռովութիւն մը չելած՝ բարեհաճի քննութեան առնուլ յիշեալ Թաղային վարչութեան վրայ եղած գանգատները, և եթէ ստոյգ են՝ փութով անոնց առաջքն առնու :

Յիշեալ խորհրդոյն անդամներէն մէկը միայն գործակից չգտնուելով իւր երեք ընկերաց ապօրինաւոր ընթացից, բացակայ կգտնուի եղեր :

Վստահ ըլլալով թէ՝ Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ լսելի կըլլայ մեր այս աղաչանքը, բաւական կհամարիմ այս տողերը և դեպքեր հրատարակելէ կհրաժարիմ առ այժմ :

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

Հրդեհը մարելու համար տեսակ մը ֆէնէնկ հնարուեր է : Ասոր փորձը եղեր է հետեւեալ կերպիւ : — Ձոր ծառեր կրակի տրուելով, և սաստկացուելու համար կուպր ու իւղ լեցուելով, նորահնար ֆիշէնկ-ները վրան նետեր են, որով բոլը կոխուեր և կրակը քիչ ժամանակի մէջ մարեր է բոլորովին : Ֆիշէնկին մէջ հող և տեսակ մը աղ ալ կգտնուի եղեր, որ սովորական ջրհաններու (Բօ-լը-ֆօ) մէջ ալ դրուելով կրնայ գործածուիլ եղեր :

— Ամերիկայի մէջ անգղիական Փիսըք քաղաքին Պանքայէն գանձապետն ասկեց

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ըստղջապանութիւն անուն ամենաօգտակար գրքույկը բոլոր ազգայնոց դիւրամատչելի ընելու համար, գինը ութնէնգրուշի իջած, կծախուի Մահմուտ—փաշա Գաղղգի—խանի դրան քով գրավաճառ Պ. Գէորգի խանութը:

Պ. Տիգրան Կ. Խամպերճեան բիւնօի մէկ քանի երեսելի գործատանաց հետ պայմանագրութիւն ընելով, շատ մը բիւնօներ բերել տուած ու իր տունը շտեմարանած է, որ Պէյօղլու Գրնատլա փողոց թ. 24: Տեսնել ու ծախու առնուլ ուզողները կհրաւիրուին գարձեալ Պէյօղլու Տիւզեանց տանը դիմացը յատկապէս ոչոշուած տեղը: Գիները ժամն ու ընտիր տեսակին ըլլալով, անտարակոյս շատ գոհ պիտի ըլլան ծախաս առնողները:

Օրագիրս ձեռքէ ծախուիլ գատ, առ այժմ կգտնուի նաև Մահմուտ փաշա Գաղղգի խանի քովի գրավաճառին խանութը, Մէրճանը Մարգարեանի և Մահմուտ փաշա Գավաֆեանի խանութները: Պահէ գափը՝ Լիմիթասիոն դէմ զբօսարանը: Պէշիկթաշ ծախաճառ պիտոյս ազգային խանութը: Տակաւին ուրիշ տեղեր ալ պիտի որոշուին:

Թառնըրան Աբէյեան: Ձորը տաքէն Ընդլեքտանութիւն հրեկան. Տեսը 1, Մնձարդոյ Տօքթոր Մ. Ի. Լիմիթիճեանի աշխատասիրութեամբ, այս անունով տետրակ մը հրատարակել սկսաւ, որ բոլոր գրավաճառաց խանութները կծախուի ի գին 60 փարայ:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԸՐ
Հ. Ս. ԱԼՄԱՃԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. Ճ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

չորս տարի յառաջ 100 հազար րիալ գողցած ու փախած, և մինչև հիմա կառավարութեան ձեռքն անցած չեր: Այս անգամ գանձապետը սեղանի իշխանութեան հետապիր մը քաշելով, իմացուցեր է թէ գողցած գումարը տոկոսովը մէկտեղ կվճարէ, եթէ գողութեան յանցանքը ներուի: Կառավարութեան կողմանէ այս յայտարարութիւնը ընդունուելով, հետագային պատասխանը տրուելիք է, որուն վրայ գանձապետ կառավարութեան պաշտօնէին ներկայանալով յիշեալ գումարը տոկոսիւք հատուցեր, և յայտներ է թէ ինքն այն տունէն իվեր քաղաքին մէջ եր և առևտրական գործով կզբաղեր:

— Կարիպալտիին Վարրերայէն փախչելուն վրայ տարբեր հրատարակութիւններ կընեն եւրոպական լրագիրք: Ա. կըզնեն հրատարակութիւնը հետևեալ կերպիւ կըպատմեն: Յիշեալ կղզին Իտալիոյ կողմանէ պաշարուած և մեծ ուշադրութիւն եղած տանը, երկու կարիպալտեան երիտասարդք Վարրերայի գիմացը փոքր նաւակի մը ճոտատանին մէջ պահուելով, հին նաև մը ճարեր և խնդձ վրձակի մէջ իտալական նաւուց մէկէն անցնելու և անոնց ուշադրութիւնը չգրաւելու յարմար ելք են: Նաւը կղզւոյն մօտեցունելով, գաղտնի լուր տուեր են Կարիպալտիի, և նա ալ ծպտուկ կերպարանօք տմնոյս Յին երեկոյեան արևը մարը մտնելէն յետոյ յիշեալ երիտասարդաց հետ նաւը մտեր և թի քաշելով երեք օրէն Թօսքանայի ծովեզերը հասեր և ա. առա ըսուած տեղ մը ելեր են: Բայց իրիկուն ըլլալուն և ճամբայ չգիտնալնուն համար, քիչ մը նոյն կողմերը թափառելէն յետոյ թղթատարութեան կառք մը գտեր և անոր դէպ ի Հռոմայ ասֆնները ուղևորեր են: